

Soutěž Městská knihovna roku 2020 a co by se vám k soutěžení mohlo hodit a zatím vám to nikdo neřekl

Kateřina Hubertová

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR je již 11 let organizátorem a hlavní hybnou silou soutěže o nejlepší městskou knihovnu roku. Cílem soutěže je ocenit nejlepší české knihovny, které jsou provozovány či zřizovány městy a motivovat je k rozšíření a zkvalitnění veřejných knihovnických a informačních služeb. V letošním podivném kovidovém roce probíhalo dlouhé zvažování, zda soutěž Městská knihovna roku vůbec uskutečnit. Nakonec soutěž dostala zelenou, záštitu nad ní převzal Svaz měst a obcí ČR a knihovny se musely popasovat s novými pravidly^[1].

Na rozdíl od předchozích let nebyl rozhodující počet obyvatel, knihovny pouze musely být z místa se statutem města. Při základním výběru se do dalšího posuzování dostala vždy jedna nejlepší knihovna v kraji. Všechny krajské knihovny pak prošly benchmarkingovým srovnáním a osm nejlepších knihoven pak bylo osobně navštíveno celostátní komisí. Ta všechny knihovny během návštěvy obdovala podle předem známých 37 kritérií. Například dostupnost knihovny, služeb i informací o knihovně, přístup pro různé znevýhodněné skupiny, služby pro různé kategorie uživatelů, provozní dobu, sociální zázemí, estetiku prostor, osvětlení, prostory pro děti a mládež, možnosti občerstvení a další. Kritéria byla seskupena do několika hlavních oblastí hodnocení s různou procentuální vahou:

1. Informace o knihovně (váha 5 %)
2. Umístění knihovny, její viditelnost a dostupnost (váha 15 %)
3. Služby knihovny, nabídka (váha 45 %)
4. Vnitřní vybavení knihovny (váha 45 %)

Kritéria hodnocení byla součástí vyhlášení podmínek soutěže, tzn. že knihovny se mohly na posouzení předem připravit. Bylo tedy opravdu v možnostech každé knihovny dobře se na návštěvu komise nachystat. Je jasné, že některé věci změnit nelze. Budovu nenafouknete a neposunete blíž k náměstí či autobusové zastávce. Lze pracovat jen s tím, co je k dispozici.

Dovolte mi s mírným nadhledem pár postřehů a rad z pozice letité celostátní komisařky.

Do soutěže se knihovny nominují i výběrem svých dvou nejpodvednějších akcí v daném časovém úseku. Jak tyto akce vybrat?

Každá knihovna by měla mít nějakou svou koncepci, vizi, ideální stav, kam se snaží směřovat. Vybírejte akce, které jsou s touto koncepcí v souladu. Akce, které jsou součástí nějakých větších cyklů – lokální historie, komunitní aktivity, čtenářská gramotnost, spolupráce s dalšími subjekty v místě. Akce, které mají dopad na místní komunitu. Akce, ve kterých se odráží nějaké aktuální téma, které hýbe společností. Akce s přesahem – týkají se celého regionu, může se zapojit kdokoliv. Akce pro různé cílové/věkové/zájmové skupiny. Akce ověřené tradicí i akce netradiční, originální. Akce, ze kterých je nějaký tiskový výstup – ať už publikace, nebo jen články v tisku.

Nevybírejte jednorázové akce jako výstava/přednáška/soutěž k tématu bez dalších souvislostí k činnosti knihovny či lokálnímu umístění. Nechlubte se akcemi, které běžně probíhají v každé knihovně. Ani akcemi, které pro knihovnu připravil někdo jiný.

Komise se na návštěvu soutěžící knihovny připravuje i PŘEDEM. Připravte se i vy na návštěvu komise též PŘEDEM. Přípravu nepodceňujte. Vodítkem mohou být i zde kritéria hodnocení.

Příprava v době, kdy je ještě na ledacos čas:

- Důkladně prověřte webovou prezentaci své knihovny. Máte k tomu i metodické příručky^[2], tak je prostudujte a vytěžte maximum.
- Informujte všechny zaměstnance, co se chystá. Udělejte si takový malý brainstorming nápadů, naplánujte
- a načasujte přípravu.
- Vyčistěte vstupní prostor knihovny. Opravdu musí být hned u dveří burza vyřazených knih a hromádka letáků spřízněných organizací?
- Prosvětlete prostor – pryč se zbytečným mobiliářem, balíky sběru apod.
- Kvalita knihovního fondu nespočívá v jeho velikosti. Proberte knihovní fond, vyřadte staré, opotřebené
- a zbytečné knihy a časopisy. Police v regálech nesmí být přečpané, knihy na sobě či ve dvou řadách nebo až do stropu. Pomůžte vám Standard pro dobrý knihovní fond^[3].
- Komise nehodnotí, jak je kde uklizeno a kde se víc blýskají okna. Ale ten pocit čistoty, pořádku a řádu dělá dobrý a silný dojem.
- Nezahlížte prostor půjčoven cedulemi s příkazy uživatelům – návštěvník chce být vítán, ne vystrašen

- a vychováván.
- Výzdoba ano, ale i tady podle přísloví, že méně je někdy více. Dětské kresby a výrobky na oživení do dětského oddělení určitě patří. Ale jen do té míry, kdy ještě nepřekáží, nepadají, už na nich nesedí prach, nežloutnou a nekrotí se jim stáří rohy.
- Květiny do knihoven rovněž ano, ale také s citem a mírou. Nesmíte pochybovat, zda jste ještě v knihovně či v botanické zahradě. A raději investujte do jednotných květináčů.
- Nástěnky či výlepová plocha mohou být dobrým pomocníkem, pokud jsou udržované. Odstraňte nepotřebné, vše s prošlým termínem a oslími rohy.
- Barvy v knihovnách jsou vítané. Zvlášť když se povede sladit celý interiér a grafický styl tištěných dokumentů.[4]
- Nezapomeňte, že komise bude mít na prohlídku knihovny omezený čas. Promyslete, jak ho využijete. Co komisi ukážete? Čím je knihovna výjimečná, jiná? V čem je knihovna dobrá? Co je její nejsilnější stránka? Netradiční služby? Nachystejte si zpracovanou dokumentaci akcí/kroniku knihovny, výroční zprávy, mediální výstupy apod.
- Zvažte, zda knihovna nemá nějaký mimořádný/neotřelý/netypický prostor, který stojí za ukázání a nevidí se všude. Připravte na návštěvu komise i ten, společně s legendou, jak knihovně slouží.
- Zamykáte WC? Je k tomu důvod?
- Pozvěte si na návštěvu nezávislou osobu – kamaráda. Proveďte ho knihovnou a nechte ho komentovat vše, co uvidí... A zamyslete se nad tím. Má pravdu? A nešlo by s tím něco udělat?

Ve chvíli, kdy knihovna zná hodinu a den, kdy ji navštíví komise:

- To je chvíle, kdy zajistit u zřizovatele, aby si udělal čas a návštěvu komise absolvoval společně se svými knihovníky. Je dobré ukázat, že zřizovateli na knihovně záleží, zajímá se o její aktivity a řeší s ní její problémy.
- Projděte s kolegy znovu plánovanou strategii návštěvy.
- Členové komise jsou taky lidi. Vžijte se do jejich situace – několik dnů tráví spolu v autě a objíždějí republiku. Jsou unavení, často hladoví a potřebují na toaletu... Budou vděční, když jim nalejete vodu nebo uvaříte kávu. Pokud budete chystat i něco víc, přečtěte si tento bod znovu. Chlebiček a zákusek je báječná záležitost, ale nesmíte se pouze jimi stravovat několik dnů po sobě.

A když už je komise za dveřmi?

- To už jen letmo přehlédněte knihovnu, nadechněte se a jděte ty dveře otevřít.

Pokud jste se alespoň částečně inspirovali výše uvedenými radami, určitě neuděláte ostudu. Jedna věc je jasná – vyhrát opravdu může jen jedna knihovna. Komise má velmi těžkou pozici. Během krátké doby několika dnů vidí v těsném závěsu za sebou ty nejlepší knihovny republiky. Vybírá nejlepší knihovnu z těch nejlepších knihoven. Pro knihovnu v soutěži je velký úspěch už to, že byla vybrána do posledního kola posuzování. A takto to i prezentujte ostatním.

Mám na závěr ještě malou vzpomínku z jedné takové kuriózní jízdy komise. Některé knihovny mají pro členy komise připravené i dárčky. Což o to, dárky dostává každý rád... Ale představte si situaci, kdy se po třech dnech vracíte večer z cest s kufrům špinavého prádla, máte před sebou ještě i stovku kilometrů po tom, co jste opustili služební auto v Národní knihovně v Praze... A na té cestě vám dělá společnost ... vydlabaná dýně! ☺ Nezapomenutelný zážitek!

Z pozice komisařky jsem zmínila náročnost, únavu, strádání a těžké rozhodování... To je pravda. Na druhou stranu je třeba přiznat, že jsem nesmírně potěšena možností návštěv top knihoven republiky. Poznat ty nejkrásnější, nejzajímavější, nejpracovitější a nej... a nej... knihovny a jejich knihovníky. A tak, i když se vždy obávám komisní jízdy, vždy je pro mě velkou inspirací. Přivážím si spoustu nápadů, postřehů, tipů a v neposlední řadě poznávám další a další báječné lidi. Vás, knihovníky.

Přeji všem knihovnám hodně odvahy do soutěže. Bát se rozhodně nemusíte. Může to být pro vás odrazový můstek k dalším metám.

Kontakt na autorku: hubertova@knihovnahk.cz

[1] Podrobné podmínky na webu SKIP ČR <https://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/cena-skip-a-skanska-mestska-knihovna-roku/soutez-mestska-knihovna-roku-2020> .

[2] <https://svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20180498> a <https://priucky.ipk.nkp.cz/>

[3] <https://ipk.nkp.cz/docs/standard-pro-dobry-knihovni-fond>

[4] Inspirovat se můžete na <https://www.svkl.cz/en/ctenar/clanek/619> .